

Çalışma Yaşamında Kadınlara Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa Göre Sağlanan Haklar

ÖZ

Bu çalışmada; Türkiye’de sosyal güvenliğin gelişimi ile çalışmakta olan kadınlara sağlanan ayrıcalıklar incelenmiştir. 5510 sayılı Kanun ve sonrasında çalışan kadınlarımız lehine yapılan değişiklikler irdelenmiştir. Erken emekli olabilmeleri için çalışan kadınlarımıza ayrıcalıklı haklar verilip verilmediği araştırılmıştır. Reform niteliğinde olan ve günümüzde halen uygulanmakta olan 5510 sayılı Kanun ile sağlanan haklar açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çalışma yaşamında kadınlara Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre sağlanan haklar, çalışan kadın ve erkekler arasında sağlanan haklarda farklılıklar, çalışan kadının ayrıcalığı var mı?, uzun yaşam erken emeklilik.

Rights Provided To Women In Labour Life by Social Security And General Health Insurance Act

ABSTRACT

In this study; with in the contex of the development of social security in Turkey, privilages granted to women who are employed is examined. With this article the amendments made in favour of working women are evaluated. Also, it’s been analyzed that if some privilages have been granted for early retirement. The rights granted by Act. No. 5510 have been explained.

Keywords: Right provided to women in labour life by Social Security and General Health Act, differences between the rights provided for male and female employees, does working woman have privilages, long life early retirement.

* İstanbul/Arnavutköy Sosyal Güvenlik Merkezi Müdürü

1. Giriş

2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun ile birlikte çalışan kadınlarımız lehine hayatımızda pek çok şey değişti. Kimi haklarda değişikliğe gidilirken, engelli çocuğu olan kadın çalışanlara erken emeklilik ve doğum borçlanması gibi bazı haklarla da ilk defa tanıştık.

Anayasa'nın 10. maddesine göre; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir.¹ Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür."² Bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağını hüküm altına almış bulunmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ise cinsel ayrımcılığı yasaklamış olup Türkiye'nin imzaladığı, TBMM'ninde 2002 yılında onaylayarak BM'ye verilmesiyle birlikte Türkiye bu tarihten itibaren dünyada CEDAW İhtiyari Protokolü'ne taraf olan 48. ülke konumuna gelmiştir.³ Birleşmiş Milletlerde kadına karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması sözleşmesi (CEDAW) erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmasını öngörmektedir.

Çalışma hayatının her alanında kadınlar varlıklarını hissettirmekte, bir zamanlar yalnızca erkeklerin yapmakta oldukları işlerin de kadınlar tarafından yapılmaya başlanıldığını görmekteyiz. Kanun koyucu da kadınların hem evde hem de çalışma hayatındaki başarılı çalışmalarını değerlendirerek kadınlar lehine 5510 sayılı⁴ Kanun 41 inci maddesinin a bendine göre yapılacak borçlanmaların aynı Kanunun dördüncü bölümünde uzun vadeli sigorta kollarına tabi sağlanan haklarda olduğu gibi yeni sosyal güvenlik kanunumuz kadınlarımız için bazı özel düzenlemeler getirmiştir.

II-Yardımcı Üreme Yöntemi Giderleri

Evli olmakla birlikte çocuk sahibi olamayan

genel sağlık sigortalısı kadın ise kendisinin, erkek ise karısının; yapılan tıbbî tedavileri sonrasında normal tıbbî yöntemlerle çocuk sahibi olamadığının ve ancak yardımcı üreme yöntemi ile çocuk sahibi olabileceğinin Sosyal Güvenlik Kurumunca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından tıbben mümkün görülmesi, 23 yaşından büyük, 39 yaşından küçük olması, son üç yıl içinde diğer tedavi yöntemlerinden sonuç alınamamış olduğunun Sosyal Güvenlik Kurumunca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından belgelenmesi ve uygulamanın yapıldığı tıbbî merkezin Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşme yapmış olması, şartlarının birlikte gerçekleşmesi halinde en fazla iki deneme ile sınırlı olan bu düzenleme 6552 sayılı Kanunun 45 maddesi⁵ ile üç deneme ile sınırlı olmak üzere yardımcı üreme yöntemi tedavileri ile bir hastalığın tedavisinin başka tıbbî bir yöntemle mümkün olmaması ve Sosyal Güvenlik Kurumunca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından tıbben zorunlu görülmesi halinde yardımcı üreme yöntemi tedavileri genel sağlık sigortası kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumunca karşılanmaktadır.

Ayrıca bu yardımdan yararlanılabilmesi için en az beş yıldır genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi olunması ve 900 gün genel sağlık sigortası prim gün sayısı bulunmalıdır. Bu koşullara sahip sigortalının uygulanan bu yardımcı üreme yöntemi tedavisinde katılım payı ilk denemede % 30, ikinci denemede % 25, üçüncü denemede % 20 oranında uygulamaktadır. Ancak katılım payı genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için bir takvim yılında asgari ücret tutarını geçmezken yardımcı üreme yöntemi tedavilerinde üst limit dikkate alınmamaktadır.⁶

III-Analık Sigortasından Sağlanan Haklar

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı

1 07/05/2004 tarih ve 5170 sayılı Kanunun 1 inci maddesi.

2 12/9/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 1 inci maddesi.

3 R.G. 14/10/1985, 18898.

4 R.G. 16/06/2006, 26200.

5 R.G. 11/09/2014, 29116.

6 Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği.

olmayan eşinin, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadının ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşinin gebeliğinin başladığı tarihten itibaren doğumdan sonraki ilk sekiz haftalık, çoğul gebelik halinde ise ilk on haftalık süreye kadar olan gebelik ve analık haliyle ilgili rahatsızlık ve engellilik halleri analık hali kabul edilmiştir.⁷

Analık hali nedeniyle 5510 sayılı Kanunun 18. maddesine göre Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi (hizmet akdine tabi çalışan) ile (b) bendinde belirtilen muhtarlar ile aynı bende göre ticarî kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usûlde gelir vergisi mükellefi olanlar, gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar ve tarımsal faaliyette bulunan kadın sigortalının analığı halinde, doğumdan önceki bir yıl içinde en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması şartıyla, doğumdan önceki ve sonraki sekizer haftalık sürede, çoğul gebelik halinde ise doğumdan önceki sekiz haftalık süreye iki haftalık süre ilâve edilerek çalışmadığı her gün için istirahatli kaldıkları dönemdeki gelir kayıplarını telafi edebilmek amacıyla geçici iş göremezlik ödeneği ve emzirme ödeneği verilmektedir.

5510 sayılı Kanunun 16. maddesine istinaden;

Hizmet akdine tabi olarak veya hizmet akdine tabi olmaksızın kendi adına bağımsız çalışan kadına veya sigortalı olmayan karısının doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe ya da kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadın sigortalılar ile gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşine her çocuk için yaşaması şartıyla doğum tarihinde geçerli olan tutar üzerinden emzirme ödeneği verilmektedir. Emzirme ödenekleri SGK'nın Yönetim Kurulunca belirlenip Bakan tarafından onaylanması nedeniyle doğum yapılan tarihe göre farklılık göstermektedir. Sigortalı kadına veya sigortalı olmayan eşinin doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe emzirme ödeneği verilebilmesi için, hizmet akdine tabi çalışanlar için doğumdan önceki bir yıl içinde en az 120

gün kısa vadeli sigorta kolları primi bildirilmiş olması, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına bağımsız çalışanlar için ise 120 gün prim ödeme şartının yanı sıra genel sağlık sigortası primi dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması şartı aranmaktadır,

Ayrıca, sigortalılığın sona erdiği tarihten başlamak üzere üçyüz gün içinde çocukları doğan, doğum tarihinden önceki onbeş ay içinde en az 120 gün prim ödeyen sigortalı kadına veya eşi analık sigortası hakkından yararlanacak olan sigortalı erkeğe de emzirme ödeneği verilmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Harcama Belgeleri Yönetmeliğine⁸ göre emzirme yardımı ödemeleri talebe bağlı olarak yapılmaktadır. Anılan yönetmeliğin 45. maddesi "Maktu analık (doğum ve emzirme) ödemelerinde ilgili mevzuatında talep dilekçesi istenmeyeceği belirtilen ödemeler hariç olmak üzere talep dilekçesi" şeklinde değiştirilmiş olup⁹ yapılan bu değişiklikte sigortalılara ödenecek emzirme ödeneklerinin ödeme sürelerinin kısaltılması ve mağduriyetlerin asgariye indirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu değişiklik sonucu emzirme ödemelerinde sigortalılardan talep dilekçesi istenmemektedir. Ancak Sosyal Güvenlik Kurumuna elektronik ortamda çocuğun doğum bilgileri gelmeyen sigortalının veya sigortalının sigortalı olmayan eşinin evde kendi başına yaptığı doğumlar ile hemşire veya ebeler tarafından evde yaptırılan doğumlarda emzirme yardımı ödenebilmesi için dilekçe ile talepte bulunması gerekmektedir.

Hizmet akdiyle çalışan veya bağımsız çalışanlar kapsamındaki köy ve mahalle muhtarları, vergi ve oda kayıtlarına göre sigortalı olanlar ile tarım sigortalısı kadınlar; doğumdan önceki bir yıl içinde en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 40 ıncı maddesinde belirtildiği üzere¹⁰ bağımsız çalışanlar için de ayrıca prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanmaktadır.

8 R.G. 27/06/2007, 26565.

9 R.G. 07/02/2014, 28906.

10 R.G. 02/05/2010, 27579.

7 R.G. 16.06.2006, 26200.

A-Doğum Yapan Kadına İş Göremezlik Ödeneği Verilmesi

Geçici iş göremezlik ödeneği Kurumla sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları hekiminin vereceği istirahate bağlı olarak doğumdan önceki ve sonraki 8 haftalık sürede, çoğul gebelik halinde doğumdan önceki 8 haftalık süreye 2 haftalık süre ilave edilerek 10 haftalık çalışılmayan her gün için ödenmektedir.

Ancak Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik¹¹ ile Kurumla sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucuları tarafından analık sigortasından düzenlenen istirahat raporları için onay şartı aranmayacaktır. Yapılan bu düzenlemeye göre SGK ile sözleşmesi olmayan sağlık tesislerinde görev yapan hekimlerce 01.10.2013 tarihinden önce düzenlenen, ancak henüz ödenmeyen raporlar ile bu tarihten sonra düzenlenen doğum öncesi ve doğum sonrası sürelerle ilişkin analık raporları ve emzirme ödeneği raporlarının, SGK ile sözleşmeli resmî sağlık hizmeti sunucusu hekimleri tarafından onaylanması şartı aranmayacaktır.

Sigortalı kadının isteği ve hekimin onayı ile doğuma üç hafta kalıncaya kadar çalışması halinde, doğum sonrası istirahat süresi olan 8 haftalık süreye çalışılan süre eklenmektedir. Bu sürelerin eklenebilmesi için doğumdan önceki üç haftaya kadar çalışmasının uygun olduğuna dair sağlık raporu Sosyal Güvenlik Kurumunun anlaşmalı olduğu sağlık tesisleri tarafından düzenlenmiş olması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanununun 18 inci maddesine göre¹² sigortalı kadının, erken doğum yapması halinde doğumdan önce kullanmadığı çalıştırılmayacak süreler ile isteği ve hekimin onayıyla doğuma üç hafta kalıncaya kadar çalışan ancak daha önce erken doğum yapan kadın sigortalıya doğum yapacağı tarihten önce (erken doğum nedeniyle) kullanmadığı günler doğum sonuna ilave edilerek geçici iş göremezlik ödeneği olarak verilmektedir.

B-Analık Halinde Sağlıktan Faydalanma

Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği provizyon işlemleri başlığında açıklandığı üzere, analık sigortasından faydalanmak isteyen sigortalının sigortalılığının yeni başlaması nedeniyle; sağlık yardımlarından yararlanılabilmesi için aranan 30 gün prim ödeme şartını yerine getiremeyen kadın sigortalının analık sebebiyle ayakta veya yatarak hekim tarafından yapılacak muayene, tetkik ve tahliller, tıbbi müdahale ve tedaviler, sağlık meslek mensubu sayılanların hekimlerin kararı üzerine yapacakları tıbbi bakım ve tedavileri, 30 günlük prim ödenip ödenmediğine veya bağımsız çalışanlarda prim borcu olup olmadığına bakılmaksızın genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmaktadır.

IV-Doğum Yapan Kadın Sigortalıya Borçlanarak Erken Emekli Olabilme İmkânı

1 Ekim 2008'de yürürlüğe giren Kanun ile m. 4/I, (a) kapsamında hizmet akdine tabi çalışan kadın sigortalıların; ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başladıkları tarihten sonra iki defaya mahsus olmak üzere doğum yaptıkları tarihten itibaren geçen en fazla 2 yıllık süreleri, bu sürede borçlanma yapmak isteyen kadın sigortalının adına prim ödenmemiş olması kaydıyla ve çocuklarının yaşaması şartıyla borçlanma hakkı verilmiştir. 6552 sayılı Kanunun¹³ 43 üncü maddesi ile 5510 sayılı Kanununun 41 inci maddesinde yapılan değişiklikle verilen bu borçlanma hakkı genişletilerek aynı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının, üç defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarıyla talepte bulunulan süreleri, borçlanma hakkı tanınmıştır. Yapılan söz konusu düzenleme ile doğum nedeniyle çalıştığı işinden ayrılmak zorunda kalan kadın sigorta-

11 R.G. 01.10.2013, 28782.

12 R.G. 25.02.2011, 27857.

13 R.G. 11.09.2014, 29116.

lılara doğumdan sonra sigortasız geçirdikleri belli süreleri borçlanarak hizmet olarak değerlendirme imkanı sağlanmıştır.

Ücretsiz doğum ya da analık izni sürelerinin borçlanması 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bendine tabi kadın sigortalıların çeşitli iş kanunları (854, 4857, 5953 ve diğer iş kanunları) gereğince kullandıkları ücretsiz doğum ya da analık izin süreleri işyerinden alacakları belgelerle birlikte Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurmaları halinde borçlandırılmaktadır.

4857 sayılı Kanunun 13 üncü ve 14 üncü maddeleri gereğince kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar, 5510 sayılı Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ek ders ücreti karşılığında ilgili mevzuatı çerçevesinde uzman ve usta öğretici olarak çalıştırılıp prim ödeme gün sayısı ay içerisinde hak kazandıkları brüt ek ders ücreti toplam tutarının, prime esas günlük kazanç alt sınırına bölünmesi sonucu tespit edilenlerin gün sayısı otuzun altında olanların doğum borçlanması talebinde bulunmaları halinde zorunlu sigortalılık süresi dışında kalan süreleri borçlanma kapsamında değerlendirilmektedir.¹⁴

V-Uzun Yaşam Erken Emeklilik

TÜİK verilerine göre ülkemizde doğuştan beklenen yaşam süresi, Türkiye geneli için toplamda 76,3, erkeklerde 73,7 ve kadınlarda 79,4 yıl olduğu açıklanmıştır. Genel olarak kadınlar erkeklerden daha uzun süre yaşamakta olup, doğuştan beklenen yaşam süresi farkı 5,7 yıl olduğu istatistiklerde yer almaktadır.¹⁵

8 Eylül 1981 tarihinden önce sigortalı olan kadınlar 20 yıl sigortalılık ve 5000 gün prim ödeme koşuluyla yaşa tabi olmaksızın veya sigortalılık süresi aranmaksızın 5000 gün prim ödemek koşuluyla 50 yaşında ya da en az 15 yıl sigortalılık süresi içinde en az 3600 gün prim ödeme koşulu ile 50 yaşında emekli ay-

lığına hak kazanabilmekte, kademeli yaş artışıyla olumsuz olarak etkilenmemektedir. Bu sigortalılık başlangıç tarihi erkek sigortalılarda 8 Eylül 1976, yaş ise 55, yıl ise 25 olarak dikkate alınmaktadır.

8 Eylül 1999 tarih 4447 sayılı Kanunun 17. maddesi ile 506 sayılı Kanuna eklenen geçici 81. madde ile yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları açısından 8 Eylül 1999 tarihinden önce sigortalı olanlar için kademeli bir geçiş öngörülmüştür.

Ancak Kanunun değiştirilen bu maddesi anılan tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlere göre yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olanlar ile sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadınlar ile 23 yıl ve daha fazla olan erkek sigortalılar hakkında eski kanun hükümlerinin geçerli olacağı belirtilmiştir.

Bu hükümleri içeren düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilerek 23 Mayıs 2002 tarihindeki sigortalılık süresine göre kademeli yaş şartı ve prim ödeme gün sayısı düzenlemesi yapılmıştır.

VI-Kadın Her Yaşında Yetim Sayılır mı?

Ölen sigortalının erkek çocuklarına üniversite okumaları şartıyla en çok 25 yaşına kadar aylık bağlanmaktadır, bu yaştan sonra aylığının devam edebilmesi için erkek çocuğun malul sayılmayı gerektirecek kadar işgücü kaybı olması gerekmektedir. Ancak kadınlar evlenmediği veya kaç yaşında olursa olsun dul kaldığı sürece ölüm aylığından yararlanabilmektedirler. Ana/babasından dolayı aylık bağlanana Genel sağlık sigortası kapsamında Kurumca sağlık yardımı yapılmaktadır. Genel sağlık sigortasının 01.01.2012 tarihinden itibaren zorunlu olması ve sağlık hizmeti alamayan kişilerin yapılacak olan gelir tespitine istinaden gelirlerine göre ödemek zorunda oldukları primden ana/babasından dolayı aylık bağlanmış olması nedeniyle muaf tutulması ayrıca bir kazanç olarak görülebilir.

A-Çocuklara Aylık Bağlama Şartları

Ölüm aylığı bağlanmasında evlilik bağı içinde doğan çocuklar ile sigortalı ve eşi tarafından

14 SGK 2010/106 sayılı Genelge.

15 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522>

evlat edinilmiş, tanınmış veya nesebi düzeltilmiş yahut babalığı hükme bağlanmış çocuklar da hak sahibi sayılmaktadır. Ölüm aylığına hak kazanma şartları yönünden çocuklar için ortak koşul;¹⁶

Hizmet akdi ile çalışmamakla birlikte, ceza infaz kurumları ile tutukları bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde iş kazası ve meslek hastalığı ile analık sigortasına tabi çalıştırılan hükümlü ve tutuklular, haklarında iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık sigortası hükümleri uygulanan, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler; haklarında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanan meslek liselerinde okumakta iken veya yüksek öğrenimleri sırasında staja tabi tutulan öğrenciler ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46 ncı maddesine tabi olarak kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olmayanlar,

Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimine katılan ve haklarında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanan kursiyerler hariç olmak üzere, Kanun veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmama veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olmasıdır.

Çocuklara ilişkin diğer koşullar, çocuğun kız veya erkek veya malul olmasına göre farklılıklar göstermektedir.

B-Kız Çocukları

Kız çocuklarının yaşları ne olursa olsun evli olmaması, evli olmakla birlikte sonradan boşanması veya dul kalması şarttır. Kız çocukların hak sahibi olma şartları içerisinde belli yaşlara kadar öğrenci olma şartı aranmamaktadır. 5510 sayılı Kanun 2008 yılı Ekim ayında yürürlüğe girdiğinden bu Kanundan önce ölen sigortalıların hak sahiplerine eski kanunlara göre aylık bağlanmaktadır. 2008 yılı Ekim ayı başından

önce ölen sigortalının eşi, çocukları ve ana veya babasının daha sonra aylığa müstahak olmaları durumunda, değerlendirme sigortalının tabi olduğu kanunlara göre yapılmaktadır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun uygulanmaya başlanmasından önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarından mülga 506 sayılı Kanuna göre evli olmayan, sosyal güvenlik kanunlarına tabi çalışmayan, sosyal güvenlik kurumlarından emekli olmayanlara, mülga 1479 sayılı Kanuna göre, evli olmayan, sosyal güvenlik kanunlarına tabi çalışmayan, sosyal güvenlik kurumlarından emekli olmayan kız çocuklarına maaş bağlanırken mülga 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa göre, evli olmayan, Emekli Sandığına tabi çalışmayan Emekli Sandığından emekli olmayanlara, aylık bağlanabilmektedir.

Eşten dolayı geride kalan eşe aylık bağlanabilmesi için ise 5510 sayılı Kanunun uygulanmaya başlamasından önce yürürlükte bulunan 506, 5434 ve 1479 sayılı Kanunlara göre ise sigortalının öldüğü tarihte Medeni Kanuna göre evli olması yeterlidir.

5510 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinde, birden fazla dosyadan gelir/aylık veya gelir ve aylığa hak kazanılması durumunda, gelir ve aylıkların tek veya iki dosyadan, tam veya yarım olarak ne şekilde ödeneceği belirlenmiş olup, bir kişide ikiden fazla gelir veya aylık birleştiği takdirde, bu gelir ve aylıklardan en fazla ödemeye imkan veren iki dosya üzerinden gelir veya aylık bağlanacağı, diğer dosya veya dosyalardaki gelir ve aylık haklarının durum değişikliği veya diğer bir dosyadan gelir veya aylığa hak kazanıldığı tarihe kadar düşmektedir.¹⁷

Bu durumda, ölen kişilerin tabi oldukları kanuna ve ölüm tarihlerine göre geride kalan yetim kız çocukları birden fazla aylık alabilmektedirler.

VII-Evlenme Ödeneği

5510 sayılı Kanunun 37. maddesine istinaden hak sahibi olarak ölüm geliri veya ölüm aylığı alan kız çocuklarının evlenmeleri halinde talepte bulunmaları şartıyla almakta oldukları

16 22.07.2011 tarih ve 2011/58 sayılı Genelge.

17 SGK 2009/70 sayılı Genelge.

gelir veya aylıklarının iki yıllık tutarı bir defaya mahsus olmak üzere evlenme ödeneği olarak peşin ödenmektedir.

Evlenme ödeneği alan hak sahibinin aylığının kesildiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde yeniden hak sahibi olması halinde ise iki yıllık sürenin sonuna kadar gelir veya aylık bağlanmamakta, ancak bu durumda olanlar genel sağlık sigortalısı sayılmaktadırlar.

Evlenmesi nedeniyle almakta olduğu gelir veya aylığı kesilen kız çocuğuna evlenme ödeneği verilmesi halinde, diğer hak sahiplerinin gelir veya aylıkları evlenme ödeneği verilen sürenin bitimini takip eden ödeme döneminden itibaren kalan hak sahipleri itibariyle yeniden belirlenmektedir.

5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce görevde olan kamu görevlilerinin hak sahibi eş ve kız çocuklarına 5434 sayılı Kanunun 90. maddesine istinaden evlenmeleri sebebiyle dul ve yetim aylığı kesilen eş ve kız çocuklarla anaya bir defaya mahsus olmak üzere almakta oldukları dul veya yetim aylıklarının oniki aylık tutarı evlenme ikramiyesi olarak ödenmektedir.

VIII-Engelli Çocuğu Bulunan Kadın Sigortalılara Erken Emeklilik

5510 sayılı Kanun ile annelere sağlanan ve çok da anlamlı olan bir diğer hak, ağır engelli çocuğu bulunan annelerin daha erken yaşta emekli olabilmeleridir.

Yürürlüğe giren Kanun ile getirilen yeni bir düzenlemeye göre; başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede ağır engelli çocuğu olan ve emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanması talebinde bulunan kadın sigortalıların 5510 sayılı Kanunun 28. maddesine istinaden 1 Ekim 2008'den sonra geçen prim ödeme gün sayılarının dörtte biri, prim ödeme gün sayıları toplamına eklenmekte ve eklenen bu süreler emeklilik yaş hadlerinden de indirilmektedir. ağır engelli çocuğun ölümü veya bakıma muhtaçlığının kalkması halinde, 1 Ekim 2008'den ölüm tarihine veya bakıma muhtaçlığın kalktığına karar verilen Sağlık Kurulu Rapor tarihine kadar geçen hizmetlerin dörtte biri prim ödeme gün sayısına eklenerek emeklilik yaş

hadlerinden indirilmektedir. Bu hak, diğer bir ifade ile sigorta prim gün sayısına ilave edilecek süre, ağır engelli çocuğun ölmesi, ağır engellilik halinin ortadan kalkması, kadının boşanmış ise velayetin babaya verilmesi, ağır engelli çocuğun 828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümlerine göre koruma altına alınması ya da çocuğun bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz sürekli ve yatılı olarak faydalanması halinde sona ermektedir.

IX-Yurtdışı Borçlanmasında Kolaylık

Yurtdışında ev kadını olarak geçen süreler, medeni durumlarına bakılmaksızın kadınların sigortalılık süreleri haricinde yurtdışında buldukları süreleri ifade eder. Borçlanma talebinde bulunanların yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerinin diledikleri kadar borçlandırılmaktadır.

Erkeklerin yurtdışında geçen süreleri borçlanarak emekli olabilmesi için hizmet akdi kapsamında fiilen bir işte çalışması ve bunu belgelendirmesi gerekirken; kadınlar için böyle bir şart bulunmamaktadır. Kadınlar 18 yaşını doldurduktan sonra yurtdışında geçen sürelerin tamamını veya diledikleri kadarını herhangi bir şart aranmaksızın borçlanabilmektedir.¹⁸ 18 yaşını dolduran kadınların yurtdışı hizmet borçlanması yapmak istemesi halinde Türk vatandaşlığında geçmeyen yurtdışı veya ev kadınlığı süreleri borçlandırılmayacağı gibi, borçlanma başvuru tarihinde Türk vatandaşı olmadığı tespit edilen sigortalı ve hak sahiplerinin borçlanma talepleri de reddedilmektedir. Yurtdışı hizmet borçlanmalarında Türk vatandaşı olma şartının iki halde yerine getirilmesi zorunludur. Bunlardan biri, borçlanılması istenilen sürelerde ilgilinin Türk vatandaşı olması, diğeri ise yazılı başvuru tarihi itibariyle Türk vatandaşı olmasıdır. Türk vatandaşlığı ile birlikte yabancı ülke vatandaşlığı devam edenler de borçlanma hakkından yararlanabilmektedir.

18 06.06.2011 ve tarih 2011/48 sayılı Genelge.

X-Gelir Vergisinden Muaf Kadın Sigortalılara İndirimli İsteğe Bağlı Prim Ödeme Hakkı

Kanunun geçici 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında 6111 sayılı¹⁹ Kanunun 50. maddesiyle yapılan düzenlemeyle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde belirtilen vergiden muaf işleri hizmet akdiyle herhangi bir işverene tabi olmaksızın sürekli ve kazanç getirici nitelikte yaptıklarını vergi dairelerinden alacakları yazılar ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından düzenlenen raporlar ile tespit ettiren kadınlar isteğe bağlı sigortalı olarak primlerini arttırılmak suretiyle otuz katını geçmemek üzere malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası primi ödeyeceklerdir. 2011 yılında gün sayısı 18 olarak alınacak her yıl birer puan arttırılacak ve sonraki yıllarda 30 olarak alınacaktır.

Bu düzenleme ile 1.10.2008 tarihinden önce kayıt ve tescili yapılan isteğe bağlı sigortalılar ile 25.2.2011 tarihinden itibaren tescilleri yapılan kadınların bu madde kapsamında prim ödemek istemeleri durumunda vergiden muaf işleri 1.10.2008 tarihinden önce veya sonra yaptıkları araştırılmayacak, vergiden muaf işleri yaptıklarını belgelemeleri halinde isteğe bağlı sigortalılık talep tarihini takip eden günden itibaren başlatılacaktır. Ancak, 6111 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce talepte bulunup 1.10.2008 tarihinden sonra vergiden muaf işleri yapmaları nedeniyle sigortalılıkları başlatılmayanların yeniden talepte bulunmaları gerekmektedir.

A-Yararlanma Hakkı Olanlar

5510 sayılı Kanunun geçici 16 ncı maddesi ile getirilen uygulamadan;

506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlara göre sigortalı/iştirakçi olarak tescilleri yapılmış olup zorunlu sigortalılıkları ya da isteğe bağlı sigortalılıkları sona eren,

01.10.2008 tarihinden önce 506 ve 1479 sayılı Kanunlara tabi olarak isteğe bağlı sigortaya

prim ödeyen;

gelir vergisinden muaf kadın sigortalılar yararlanabilmektedir.

Bu düzenleme ile 01.10.2008 tarihinden önce kayıt ve tescili yapılan isteğe bağlı sigortalılar ile 25.02.2011 tarihinden itibaren tescilleri yapılan kadınların prim ödemek istemeleri durumunda vergiden muaf işleri yaptıklarını belgelemeleri halinde isteğe bağlı sigortalılık talep tarihini takip eden günden itibaren başlatılmaktadır.

B-İsteğe Bağlı Sigortalılık Sürelerinin Değerlendirilmesi

1- 01.10.2008 Tarihinden Sonra İsteğe Bağlı Sigortalılık Statüsü

5510 sayılı Kanunun 51 inci maddesi gereğince 01.10.2008 tarihinden itibaren ilk defa isteğe bağlı sigortalı olanlar ile 506, 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi isteğe bağlı sigorta primi ödeyen sigortalıların 01.10.2008 tarihinden sonra isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreleri malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilmektedir.

2- 01.10.2008 Tarihinden Önce Geçen Hizmetlerin Değerlendirilmesi

01.10.2008 tarihinden önce;

506 sayılı Kanunun mülga 85 inci maddesine tabi isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi,

1479 sayılı Kanunun mülga 79 uncu maddesi ne tabi isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi,

2926 sayılı Kanunun mülga 60 inci maddesine tabi isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi,

5434 sayılı Kanunun mülga 12 nci ve geçici 218 inci maddelerine göre isteğe bağlı iştirakçiliği sağlananlar ile 01.10.2008 tarihinden sonra mülga 12 nci madde gereğince isteğe bağlı iştirakçiliği sağlanacakların prim ödenmiş süreleri 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci

19 25.02.2011 tarih ve 27857 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

fıkrasının (c) bendi, kapsamında hizmet olarak değerlendirilir.

C-İsteğe Bağlı Sigorta Primlerinin Hesabı ve Ödenmesi

Gelir vergisinden muaf olması nedeniyle prim ödeyecek kadın sigortalıların, 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının %32'si oranında prim ödemeleri gerekmekte olup, bunun %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası, %12'si ise genel sağlık sigortası primidir. 2011 yılında gün sayısı 18 olmak üzere ve her yıl birer puan artırılmak suretiyle 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katını geçmemek üzere malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası primi ödeyebileceklerdir.

Ç-Sağlıktan Faydalanmaları

5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesine istinaden bu Kanun veya bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına göre gelir veya aylık alan kişiler ile 01.10.2008 tarihinden itibaren isteğe bağlı sigortalı olanlar genel sağlık sigortalısı sayılmış olup Kanunun 52 nci maddesi gereğince isteğe bağlı sigortalılar bakmakla yükümlü olunan kişi dahi olsalar genel sağlık sigortası primini ödemekle yükümlüdürler.

İsteğe bağlı sigortalılar ile bunların hak sahiplerinin genel sağlık sigortası yardımlarından faydalanmaları için sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası primi ödemiş olmaları ayrıca prim ve prime ilişkin borçlarının bulunmaması gerekmektedir.

D-Emeklilik Şartları

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 96. maddesine göre isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malullük, vazife malüllüğü, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınmakta ve bu süreler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin, birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık (Bağ-Kur) süresi olarak

kabul edilmektedir.

5510 sayılı Kanuna tabi malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına prim ödeyenlerin, sigorta kollarından yapılması gereken yardımlara hak kazanıp kazanmadıklarının tespitinde, sigortalılık süresi, prim ödeme gün sayısı ve yaş faktörüne bakılmaktadır.

Sigortalılık süresi, sigortalının malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına bağlı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarih ile tahsis yapılması için yazılı istekte bulunduğu tarih, ölen sigortalılar için de ölüm tarihi arasında geçen süre olarak dikkate alınmaktadır. Bu sürenin tamamen çalışarak ya da prim ödenerek geçirilmiş olması koşul olmadığı gibi, bu sürenin başlangıç ve sonu arasında sigortalının aralıklı ya da birden çok sigortalılık haline tabi çalışmasının, sigortalılık süresinin belirlenmesinde bir önemi bulunmamaktadır.

5510 sayılı Kanunun 38 nci maddesine göre, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında dikkate alınacak sigortalılık süresinin başlangıcı; sigortalının, mülga 5417, 6900, 506, 1479, 2925, 2926, 5434 sayılı Kanunlar ile 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıklara veya 5510 sayılı Kanuna tâbi olarak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak ilk defa kapsama girdiği tarih olarak kabul edilecektir. Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır.

Emeklilik talebinde bulunan sigortalıların gerek genel koşullara, gerekse özel koşullara göre aylık bağlanabilmesi için, 4 (a) sigortalıları için çalıştığı işinden ayrılması, 4 (b) sigortalıları için tarım işlerinde kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar hariç sigortalılığa esas faaliyetine son verip vermeyeceğini beyan ettikten sonra, yazılı istekte bulunması gibi bir ortak koşulun gerçekleşmesine de bağlı bulunmaktadır.

XI-Ev Hizmetlerinde Çalışanlara Prim Ödeme Kolaylığı

5510 sayılı Kanuna 6552 sayılı Kanunun 55 inci maddesi ile ek 9 uncu madde eklenmiş bu maddeye göre ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içinde çalışma saa-

ti süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olan sigortalılar hakkında 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümlerinin uygulanması ve bu sigortalıları çalıştıran işverenlerin çalışanları en geç çalışmanın başladığı gün Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi gerekmektedir.

Ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 günden az olanlar için ise, çalıştırıldıkları süreyle orantılı olarak çalıştıranlarca belirlenmiş olan asgari ücretin (prime esas günlük kazanç alt sınırının) %2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödenmesi gerekmektedir. Bu şekilde çalışanların sigortalılık tescili, çalışan ve çalıştıran imzalarını da ihtiva eden ve en geç çalışmanın geçtiği ayın sonuna kadar SGK'ya verilmesi gerekmektedir. Bu şekilde çalışan sigortalılar hakkında hastalık sigortası hükümleri uygulanmazken bu sigortalılar, adlarına ödenen priminin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar aynı kazanç üzerinden %32,5 oranında prim ödeyebilmektedirler. Ödenen bu primlerin %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, %12,5'i genel sağlık sigortası primi'dir. Süresi içinde ödenmeyen primin ödenme hakkı düşerken ödenen primler 5510 sayılı kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılmaktadır.

XII-Kız Çocuklarının Genel Sağlık Sigortasından Faydalanması

Genel sağlık sigortalısının;²⁰

18 yaşını, lise ve dengi öğrenim veya 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununda belirtilen aday çıraklık ve çıraklık eğitimi ile işletmelerde meslekî eğitim görmesi halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan çocukları ile yaşına bakılmaksızın 5510 sayılı Kanuna göre malûl olduğu tespit edilen evli olmayan çocuklarına bakmakla yükümlü olduğu 5510 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin 10 uncu fıkrasında belirlenmiş olup,

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ilgili ka-

nunları (mülga kanunlar) gereği bakmakla yükümlü olunan kız çocukları bu Kanun (5510 sayılı kanun) gereğince de bakmakla yükümlü olunan kişi sayılmaktadır. Ancak, durumlarında değişiklik olduğunda (evlenme, boşanma, işe girme, işten çıkma) sağlık hizmetlerinden yararlanma koşulları bu Kanun hükümlerine göre yeniden belirlenmektedir. Kız çocuklarının durum değişikliklerinin ortadan kalkması halinde, bu kişiler tekrar ilgili kanunlarına göre bakmakla yükümlü olunan kişi sayılmaktadırlar.

Örnek: Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte anne/babası üzerinden sağlık yardımlarından yararlanma hakkı bulunan kız çocuğu (X) 01.01.2009 tarihinde evlenmesinden dolayı durum değişikliği nedeniyle anne/babası üzerinden sağlık yardımlarından yararlanamaz iken 01.04.2010 tarihinde eşinden boşanması ve durum değişikliğinin ortadan kalkması ile Kanunun geçici 12 nci maddesinde yapılan değişikliğe göre anne/babası üzerinden yeniden bakmakla yükümlü olunan kişi olarak sağlık hizmetlerinden yararlandırılabilir.

Kanunun yürürlük tarihinden önce bakmakla yükümlü kız çocuğu kapsamında olmayıp Kanunun yürürlük tarihinden sonra durum değişikliklerinin ortadan kalkması halinde, bu kişiler tekrar ilgili kanunlarına göre bakmakla yükümlü olunan kişi sayılacaklardır.

Örnek: 01.06.2007 tarihinde 506 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayan sigortalının bakmakla yükümlü olduğu 25 yaşından büyük bekar/dul kız çocuğu, 01.06.2008 tarihinde sigortalı olarak çalışmaya başlamıştır. Söz konusu kız çocuğu, 01.05.2011 tarihinde işinden ayrılması halinde sigortalı olan anne ya da babası üzerinden yeniden bakmakla yükümlü olunan kişi olarak değerlendirilecektir.

Kanunun yürürlük tarihinden önce ilgili kanunları gereği sigortalılığı sona eren bir kişi, söz konusu Kanunun yürürlük tarihinden sonra Kanunun 60 ıncı maddesi kapsamında yeniden genel sağlık sigortalısı olması halinde Kanunun yürürlük tarihinden önce bakmakla yükümlü olduğu kız çocukları yaşlarına bakılmaksızın

20 13.06.2011 tarih 2011/50 sayılı Genelge.

bu Kanuna göre de bakmakla yükümlü olunan kişi olarak değerlendirilecektir.

Örnek: 01.06.2008 tarihinde 506 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olarak işe giren (A), 03.03.2009 tarihinde işten ayrılmıştır. Aynı sigortalının 2010 Ağustos ayından itibaren yeniden sigortalı olarak işe girmesi halinde, bu şahsın 25 yaşından büyük kız çocuğu 01.03.2011 tarihinden sonra bakmakla yükümlü olunan kişi olarak değerlendirilecektir.

Kanunun yürürlük tarihinden sonra ilk defa genel sağlık sigortalısı olanların sigortalı sayılmayan veya isteğe bağlı sigortalı olmayan, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olan, 18 yaşını, lise ve dengi öğrenim veya 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen aday çıraklık ve çıraklık eğitimi ile işletmelerde mesleki eğitim görmesi halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış evli olmayan çocukları ile yaşına bakılmaksızın malul olduğu Kurum Sağlık Kurulu tarafından tespit edilen evli olmayan kız çocuklarının sağlık hak sahiplikleri oluşturulacaktır.

Kanunun yürürlük tarihinden önce ilgili kanunlara göre bakmakla yükümlü olunan kız çocuğu olmasına rağmen sağlık hak sahiplikleri oluşturulmayan kişiler, sağlık yardımı talep ve taahhüt formu veya talep formundaki bilgileri ve taahhütleri taşıyan dilekçesi ile Kuruma müracaat etmesi halinde sağlık hak sahiplikleri oluşturulacaktır.

Örnek: 30.04.2008 tarihinde boşanmasına rağmen sağlık yardımı için Kuruma müracaat etmeyen kız çocuğunun 01.10.2008 tarihinden sonra müracaat etmesi halinde, müracaat tarihi itibarıyla durumunda değişiklik olmaması veya durum değişikliğinin sona ermesi şartıyla genel sağlık sigortası hak sahipliği oluşturulacaktır.

XII-Sonuç

Kişilerin başkalarına muhtaç olmadan yaşamlarını teminat altına almayı amaçlayan sosyal güvenlik hakkı, Anayasamız ve kanunlarla belirlenmiş vazgeçilemez bir insan hakkıdır.

Sosyal güvenlik reformu çerçevesinde hayata geçirilen 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunuyla; sigortalılar

arasında ayrımcılığa yol açan farklılıklara son verilerek, kişinin kamu ya da özel sektörde, bir işverene bağlı ya da bağımsız çalışıp çalışmadığına bakılmaksızın, bütün vatandaşların eşit hak ve yükümlülüklerle tabi tutulduğu, hakkaniyete uygun bir sistem hayata geçirilmiştir.

5510 sayılı Kanundan önce kadınlara sağlanan tek hak olarak yurtdışında ev kadını olarak geçirilen süreleri borçlanabilme imkânı var iken 5510 sayılı Kanun ile birlikte kadınlara sosyal güvenlik hukukumuzda daha önce olmayan doğum borçlanması imkânı; ağır engelli çocuğu bulunan annelere erken emekli olma hakkı ve erken doğum yapmış kadın sigortalıya kullanamadığı analık izin sürelerini kullanma hakkı verilmiş bulunmaktadır.

Dikkat edilirse, annenin çocuğunu büyütebilmesi için işini bırakmış veya işine gitmemiş olması gerektiğinden hareketle sigortalının işten ayrıldıktan sonra 300 gün içinde doğum yapması halinde borçlanma yapma hakkı verilmişken son yapılan düzenleme ile bu kısıtlama da anneler lehine kaldırılmış durumdadır.

Bir çocuk için 2 yıla kadar borçlanma hakkının verilmesi ise, çocuğun ilk 2 sene anneye en çok ihtiyaç duyduğu, annenin sütü ile bebeğini beslediği bir zaman dilimi olması nedeniyle sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde katkı sağlanmakta olduğu da bir gerçektir.

YAZI TESLİM KURALLARI

1. Dergide yayımlanması istenen yazılar MESS'in elektronik posta adresine e-posta yoluyla ya da MESS Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası'nın Merkez Mah. Geçit Sok. No. 2 34381 Şişli-İSTANBUL adresine tek yüze basılı olarak 4 kopya ve CD veya taşınabilir bellek ile birlikte gönderilmelidir.

2. Yazılar Microsoft Word (Microsoft Office 2003 ve üzeri versiyonlar) formatında (doc. veya docx dosya uzantılı), en fazla 40 sayfa olarak yazılmalı ve yazıların sayfa düzeni için aşağıdaki şekil şartlarına uyulmalıdır:

Kağıt boyutu: A4; Üst, alt, sağ ve sol boşlukları: 2,5 cm.; Yazı tipi: Times New Roman (Türkçe yazı dili seçilerek); Punto: 12; Satır arası: 1,5; Hizalama: İki yana yaslanmış; Dipnotlar: Sayfa altında ve Times New Roman yazı tipinde, 10 punto, 1 satır arası ve iki yana yaslanarak hizalanmış.

3. Ayrıca, en fazla 150'şer kelimedenden oluşacak ve araştırmanın kapsamı ve amacının belirtildiği, kullanılan yöntemin tanımlandığı ve ulaşılan sonuçların kısaca yer verildiği Türkçe ve İngilizce özet, en az üç Türkçe ve üç İngilizce anahtar sözcük ile birlikte, yazının Türkçe ve İngilizce yazılmış başlığı, yazar ismi, kurumu ve yazarların açık adresleri ile telefon numaraları ve e-posta adresinin bulunduğu üst kapak sayfası gönderilmelidir. Başlığının Türkçe ve İngilizce ayrıca yer aldığı yazının ilk sayfasında yazar ismi yer almamalıdır.

4. Kaynaklar yazının sonunda ayrı bir sayfada "Kaynakça" başlığı altında yazar soyadlarına göre alfabetik sıraya dizilmelidir.

5. Yararlanılan ve gönderme yapılan kaynaklar, aşağıda örnekleri sunulan APA (American Psychological Association) ölçütlerine göre yazılmalıdır.

Metin İçinde Kaynak Gösterimi

- Metin içindeki atıflar, yazarın adı cümle içinde geçiyorsa;

Oğuzman (1981, s.125)

Yazarın adı cümle içinde geçmiyorsa;

(Oğuzman, 1981, s.125) şeklinde yazılmalıdır.

- Metin içinde ikiden fazla yazarlı kitaplara atıfta bulunurken ilk seferinde bütün isimler kullanılmalı; aynı yayına daha sonra yapılan atıflarda sadece birinci isim yazılmalı, diğer yazarlar için "ve diğerleri" ibaresi kullanılmalı, a.g.e., a.g.m. gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır.

Oğuzman ve diğerleri (1979)

Metin içinde yer alması uygun görülmeyen açıklamalar için sayfa altı dipnot yöntemi kullanılmalıdır. Bu not içinde yapılacak atıflarda da yukarıdaki yöntem uygulanmalıdır.

Kaynakçaların Düzenlenmesi

- Kaynakça listesinde bütün yazarların isimleri soyadına göre alfabetik yer almalıdır. Atıf yapılan kaynaklar birden fazlaysa, atıflar noktalı virgülle ayrılmalıdır. Bir yazarın birden çok çalışması kaynakçada yer alacaksa yayın tarihine göre eskiden yeniye doğru bir sıralama yapılmalıdır. Aynı yılda yapılan çalışmalar için a, b, c ibareleri kullanılmalıdır ve bunlar metin içinde yapılan atıflarda da aynı olmalıdır.

Oğuzman 1981, 125; Elbir, 1980, 101

- Kitaplar kaynakça listesinde aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

Yazar soyadı, adının BAŞ HARFLERİ. (Yıl). Başlık. Baskı. Basıldığı Yer: Basımevinin İsmi

Oğuzman, M.K. (1981). Vak'a Metodu ile Hukuki Yönden İşçi-İşveren İlişkileri Olaylar-Kararlar. Genişletilmiş 3. Bası. İstanbul: Fakülteler Matbaası

- Yazılar kaynakça listesinde aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

Yazar soyadı, adının BAŞ HARFLERİ. (Yıl). Yazının Başlığı. Derginin İsmi. Cilt Numarası, İlk ve Son Sayfa Numaraları

Oğuzman, M.K. (1989). Grup Toplu İş Sözleşmeleri Hakkında Yargıtayın Görüşünün Değerlendirilmesi. Sicil İş Hukuku Dergisi. 10, 5-12

- İnternette alınan belgeler kaynakça listesinde aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

Yazar soyadı, adının BAŞ HARFLERİ. (Yıl). Yazının Başlığı. Kaynağın İsmi. Sayfa Numaraları. (Erişim tarihi Gün/Ay/Yıl) <http://www.> ile başlayan internet adresi

Oğuzman, M.K. (1989). Grup Toplu İş Sözleşmeleri Hakkında Yargıtayın Görüşünün Değerlendirilmesi. Türk İş Mevzuatı Açısından Grup Toplu İş Sözleşmeleri. 5-25. 15 Ocak 2014 tarihinde <http://www.mess.org.tr/ti.asp?eid=1000&icid=0> adresinden erişildi.